

УДК 398.8:784.4

DOI 10.31654/2520-6966-2021-18f-103-128-140

Синиця Р. І.

викладач вищої категорії з вокалу, дигигування, аранжування циклової комісії «Народний хор» Комунального закладу «Ніжинський фаховий коледж культури і мистецтв імені Марії Заньковецької» Чернігівської обласної ради

Сучасна проблематика традиційного народнопісенного виконавства: етнокультурологічний аспект

У статті висвітлено проблематику сучасного традиційного українського народного пісенного виконавства в етнонаціональному та регіональному вимірах. Виокремлено спектр проблемних ситуацій, котрі привели до суттєвої нівеляції українських національних традицій. Доведено значення професійних культурних осередків України для подальшого збереження та популяризації фольклорної музичної спадщини. В контексті теми охарактеризовано сутність та значення поняття «музично-естетичний цикл» як однієї з варіативних систем народнопісенної творчості України в майбутньому. Охарактеризовано праці науковців-музикознавців, фольклористів щодо впливу європейського академічного мистецтва на хорову культуру України, збагачення звукової палітри народнопісенних хорів внаслідок застосування академічних методик та практик, їх впливу з позицій позитиву й негативу щодо збереження та збагачення традиційної системи мелодійно-звукових ідеалів українського народу.

Крізь призму навчальної та концертно-виконавської діяльності в сфері народнопісенного виконавства проаналізовано провідну проблематику професійних закладів культури та музичних навчальних закладів I–II рівнів акредитації, визначено їх диференціацію, різноспрямованість виконавчих практик, регіональні манери виконання. Досліджено навчальну та творчу роботу закладів культури I–II рівнів акредитації в сфері народнопісенного виконавства професійних музичних навчальних. Представлено складові векторів народнопісенного виконавства в аматорському самодіяльному мистецтві. В контексті внутрішньокультурної проблематики висвітлено трансмісійні процеси народного пісенного мистецтва на сучасному етапі. Проаналізовано пріоритетні напрямки для збереження і популяризації регіональних фольклорних традицій зі збереженням сценічних варіантів репрезентації фольклору: творчі звіти, фестивалі, конкурси, ярмарки, народні гуляння, різноманітні концертні заходи. Виокремлено визначальними в навчанні постановки народного голосу як загальноприйняті вокальні методики-рекомендації, так і специфічні.

Ключові слова: народнопісенне виконавство, народна манера співу, регіоніка, регіональні народнопісенні традиції, професійні культурні осередки.

Актуальність проблеми. У зв'язку із сучасними процесами самовизначення нації актуальними є завдання збереження та значення етнокультурної ідентичності. Як відомо, саме рідна культура дає людям усвідомлення своєї духовної спільності, ментально-психологічної єдності українському етносу, забезпечуючи його повноцінне соціальне та екзистенціальне функціонування. Без опори на традиційну культуру, як в етнонаціональній, так і в субетнічній (регіональній) площині, неможливі процеси державотворення. Сучасний народний хоровий спів вирізняється особливою диференційованістю, різноспрямованістю виконавчих практик, регіональними манерами виконання, а особливо цінною рисою є наближеність до першоджерел традиційної виконавської культури. У зв'язку з цим визначився цікавий спектр проблемних ситуацій, вирішення яких убезпечить негативні явища суттєвої нівеляції музично-хорових етнографічних традицій виконання. Серед негативних причин фіксуються стихійний та хаотичний розвиток народно-хорового виконавства, комерціалізація мистецтва, яка особливо помітна в період середини ХХ – початку ХХІ століть. Поширеною стала сценічна форма презентації та репрезентації народнопісенної спадщини, пов'язана зі зміною простору функціонування фольклору, що призводить почасти до експериментально-хаотичного характеру та низького фахового рівня виконання, відокремлених від традицій вокально-теоретичного підґрунтя народного співу.

Актуальність теми статті полягає в розкритті першопричин вказаних негативних процесів, їх уникнення як народнопісенній практиці професійного мистецтва, так і в хоровому аматорському, самодіяльному виконавстві в сьогоденні України. Це підтверджують численні дослідження науковців-етнологів, фольклористів України минулого та сучасності, що наголошують на відсутності в процесах розпочатої в 2014 році децентралізації загальнодержавної чіткої стратегії збереження та розвитку етнонаціональних і регіональних народнопісенних традицій. Пояснення цьому може бути в статтях державного кошторису країни, який був закладений та спрямований на розвиток соціально-економічної сфери без урахування коштів на розвиток культурно-мистецьких проєктів, зокрема, регіональний музичний фольклор (експедиції, фестивалі, мистецькі ярмарки, свята, підтримка фольк-гуртів, ансамблів, солістів].

Метою дослідження є висвітлення й шляхи вирішення проблем у сучасному народнопісенному виконавстві.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У контексті науково-теоретичних досліджень в галузі музичної фольклористики роз-

виток народнопісенного виконавства позначився значною кількістю теоретичних праць, у яких містяться: розробка методико-теоретичних засад, осмислення сутності народнопісенних традицій, практичні аспекти розвитку музичного фольклору з використанням методології новітнього філософсько-культурологічного напрямку.

Вагомий внесок в розбудову етномузикознавчого напрямку зробили мистецтвознавці, зокрема О. Бенч-Шокало, Л. Кияновська, Л. Корній, А. Лашенко, В. Шульгіна; фольклористи й етнологи С. Грица, А. Гуменюк, В. Дубравін, Є. Єфремов, В. Жадько, А. Іваницький, Ю. Карчова, О. Мурзіна, М. Молдавін, С. Садовенко, І. Сінельников, О. Скопцова, М. Новосад, В. Телеуця, Л. Яценко. Серед зарубіжних показові праці В. Гусева, І. Земцовського, Н. Кутузова, М. Медведєва, Ф. Рубцова, А. Руднева.

У контексті досягнень музикознавчої науки останніх десятиліть, зокрема в розвитку теорії національного стилю як загальнокультурного феномена, зростає осмислення ролі традиційної етнокультури у формуванні національної ідентичності. У зв'язку з цим увагу науковців-музикознавців, фольклористів, культурологів привертає проблематика музичної регіоніки. На початок ХХІ ст. припадає багато досліджень панорамного вивчення регіональної музичної культури, які суттєво впливають на розвиток регіоніки як актуальної галузі сучасного музикознавства й культурології та формують якісно новий рівень уявлень про розвиток музичної культури окремих регіонів. Вагомий внесок у висвітлення регіональних особливостей розвитку музичної культури зробили музикознавці: Л. Кияновська, Л. Мороз, Г. Савельєва, О. Стебельська, А. Литвиненко, Н. Костенко, А. Рум'янцева, В. Малиневська, О. Васюта, О. Кавунник, В. Телеуця, М. Долгих, В. Мітлицька, Р. Римар, Л. Романюк.

Філософсько-теоретичні питання сутності традиційної етнокультурної творчості, специфіки культурної ментальності українського народу досліджували В. Личковах, П. Гнатенко, Р. Додонова, Д. Донцова, О. Донченко, Ю. Романенко, М. Драгоманов, М. Костомаров, С. Кримський, В. Чернець. Видатний музикознавець Ольга Бенч-Шокало зазначає: «Звичаєва традиція засвідчує високі духовні досягнення українців, забезпечує духовний зв'язок поколінь, відкриває людям у земному бутті перспективу життя етнічної душі. За звичаєвістю ми ідентифікуємо свою етнічну сутність, окреслюємо свою етнічну особливість» [2, с. 4].

На часі вченими-музикознавцями запропоновано сучасні методико-теоретичні аспекти вирішення проблем народно-хорового

виконання. Це осмислення питань генези й традиції хорового співу українців у дослідженнях О. Бенч; виокремлення в працях С. Грици двох видів фольклору: автентично-первинного як «живої фольклорної традиції з первинного фольклорного середовища», вторинного, секундарного фольклору, що міститься у професійному, самодіяльному мистецтві, в різноманітних інтерпретаціях та обробках матеріалу. У дослідженнях О. Скопцової розроблено теоретичні питання щодо класифікації народного хорового виконавства за формами і художньо-структурними типами, виявлено специфіку виконавської манери як важливої складової народного хорового мистецтва, а в І. Павленко розглянуто вокальні ансамблі сучасного побутування, умови їхнього розвитку та визначено специфіку їхньої діяльності. У працях Ж. Кривенко запропоновано новий «тембровий» підхід у постановці народного голосу, а в дослідженнях Є. Єфремова акцентовано увагу на локальних регіональних умовах побутування народної музики та манерах її виконання. Отже, основну увагу музикознавці приділяють філософському осмисленню народної співочої культури як феномену, проблемі сценічного втілення фольклору та ступеню фольклоризму. Наступні етапи досліджень потребують вироблення єдиної методики постановки народного голосу, створення підручників, хрестоматій з даного теоретичного питання.

Виклад основного матеріалу. Для більш детального аналізу проблем, які виникли в традиційному народнопісенному виконавстві сьогодення, їх доцільно розділити на дві групи, зважаючи на вектори їхнього впливу і «місцезнаходження», а саме – зовнішню та внутрішньокультурну проблематику. Під зовнішньою проблематикою слід розуміти світові глобалізаційні процеси, експансію зарубіжних культур, трансформаційні соціокультурні процеси, при слабкій загальнодержавній культурній політиці в Україні, що загрожує знищенням етнокультурної спадщини і ментальної сутності українців. Другий вектор – внутрішньокультурна проблематика з більш широким спектром накопичених за останні десятиліття невирішених питань, які уподальшому суттєво вплинуть на збереження та розвиток етнонаціональних і регіональних фольклорних традицій в Україні.

Дослідники фольклору сьогодні схиляються до думки, що традиційне народнопісенне виконавство знаходиться в кризовому стані, адже відсутня не тільки фінансова державна підтримка, але й довгостроковий перспективний план збереження та розвитку фольклору. Музикознавець О. Скопцова зазначає: «Тенденція до комерціалізації мистецтва, поява різних комерційних проєктів, в яких українська

народна пісня виступає продуктом масової культури, призводить до спотворення її внутрішньої глибинної сутності, до втрати особливої духовної енергетики, яка впродовж століть живила професійну традицію, аматорство і, зокрема, виконавство» [11, с. 59–65]. У зв'язку з відстороненням на державному рівні від виконання завдань та обов'язків із відродження та збереження національних традицій, зокрема народнопісенного виконавства, відбулося перекладання відповідальності на регіональні культурні осередки, як професійні, так і аматорські.

Одним з пріоритетних напрямків задля збереження і популяризації регіональних фольклорних традицій все ж таки залишаються сценічні варіанти репрезентації фольклору: творчі звіти, фестивалі, конкурси, ярмарки, народні гуляння, різноманітні концертні заходи. На початку XXI століття широкого поширення набувають фольклорні фестивалі та інші концертно-творчі заходи, які дійсно мають велике соціальне та культурне значення. О. В. Яковлев зазначив: «Серед заходів, покликаних позитивно вплинути на процес захисту, збереження і поширення об'єктів нематеріальної культурної спадщини, зокрема фольклору, особливе значення надається фестивалям фольклору» [12, с. 56–59]. На жаль, підтримка державою народнопісенного надбання багатьох поколінь як в загальнодержавній, так і регіональній площині закінчується лише фестивальним рухом. Якщо брати до уваги той факт, що фестивалі, конкурси проводяться на платній основі і щоб узяти участь колективу чи солісту в них, треба витратити немалі кошти, то фестивальний рух не виглядає таким «еталонним» чи «єдиноможливим» у процесі збереження етнокультури взагалі, звісно, маючи і позитивний бік.

Систематичні проведення регіональних фестивалів та оглядів народного хорового та сольного виконавства виявили загрозливу тенденцію скорочення художніх колективів, зменшення кількості учасників в них, а іноді втрата народних традицій в деяких регіонах. Експедиції у Чернігівській області, які провели фольклористи І. Головаха, О. Брицина, О. Коцур, О. Синиця, І. Синиця, С. Пономаревський та ін., а також записи пісень, зафіксовані на електронні носії студентами НККІМ ім. М. Заньковецької, свідчать, що етнофори не завжди є учасниками сценічних колективів, публічних виступів, а тому повну картину «місцезнаходження» традиційної пісенної культури регіоніки можна скласти лише з урахуванням цього фактора. Демографічна криза в Україні та процес урбанізації призвели до

зникнення 17 сіл в Чернігівській області за останні десять років і в зв'язку з цим – повна втрата фольклорних традицій у цих регіонах.

На нашу думку, в зв'язку з поступовим згасанням етнокультурних традицій в регіоні та зі зміною «векторів спрямованості», адже «переміщення» фольклору з села в місто тепер має зворотній напрямок руху та набуло професійного забарвлення, а місто як культурний центр повинно стати осередком збереження етнонаціональних та регіональних виконавських традицій. Саме тому процес професійної підготовки фахівців у сфері народнопісенного виконавства набуває неабиякого значення. Головне місце у відтворенні етнічних народнопісенних традицій, фольклору надається музикантам-професіоналам, етномузикознавцям, фольклористам, які відчують сутність етнонаціонального мелосу, специфіку автентичних зразків. Провідна роль в цьому процесі належить навчальним закладам культури, в яких викладається народна манера співу, професійним хоровим колективам з підготовчими студіями і т. д. Одна з наявних проблем в Україні – замала кількість ВНЗ, які готують фахівців народного співу. Невелика і кількість діючих професійних народних хорів, фольклорних ансамблів, окремих солістів, колективів-аматорів високого рівня, які в сьогоденні відчують значні матеріальні та організаційні труднощі.

Аналізуючи роботу професійних музичних навчальних закладів культури I–II рівнів акредитації, які ведуть навчальну та творчу роботу в сфері народнопісенного виконавства, відчують значні труднощі у зв'язку з такими проблемами:

- зменшення вступників у зв'язку з непрестижністю професії та відсутністю достатнього фінансування;
- занепад українського села як основного джерела талановитої та обдарованої молоді;
- уніфікація етнокультурного розмаїття, колориту та неповторності;
- відсутність на ринку праці достатньої кількості якісних вакансій;
- пріоритети європейського академічного мистецтва в навчальних закладах культури;
- дефіцит висококваліфікованих викладачів-фахівців в галузі народнопісенного виконавства;
- репертуарна збіднілість та уніфікованість творчих народних колективів.

Проблематика народного мистецтва самодіяльності та аматорів досить різнопланова:

- скорочення сільського населення як основного носія фольклорних традицій;

- неспроможність утримувати високопрофесійних спеціалістів (низька заробітна плата, відсутність житла);

- традиції підтримуються лише за рахунок поодиноких фахівців-ентузіастів;

- відсутність системних заходів для заохочення молоді етнічним мистецтвом;

- відсутність технічних умов праці;

- поширення плагіату, особливо в самодіяльності.

Внутрішньокультурна проблематика розглядається в колі актуальних питань і понять, пов'язаних з трансмісійними процесами народного пісенного мистецтва на сучасному етапі. Їх можна окреслити так: фольклор – фольклоризм, колективна народна творчість – композитор, народні хорові традиції – академічне мистецтво, регіональна манера виконання – уніфікація стилів, автентичні гурти – професійні колективи, носії традиційного виконання – молоде покоління, природні соціокультурні умови виконання твору – концертна естрада, етнонаціональні традиції – регіональні особливості. У цьому аспекті дослідження мистецьких надбань хорової палітри окремих регіонів обумовлено інтенсивним пошуком нових концептуальних засад відродження й розвитку української традиційної музичної культури.

На сучасному етапі трансформації народного хорового виконання, враховуючи стилістику фольклоризму, зазначимо, що сформувалися та набули ознак художнього стилю різні прояви *фольклоризму – автентичний* (репродуктивний) і *народно-сценічний* (*народно-сценічний, народно-академічний*), що простежується на рівні репертуарної політики, репрезентаційної діяльності, манери виконання, а також утворився *новий постмодерний стильовий напрям*, в якому поєднується автентичний фольклор з сучасною музикою.

Крім цієї проблематики, до сьогоденного часу розділяються думки відомих музикознавців та фольклористів щодо впливу європейського академічного мистецтва на хорову культуру України. І досі, наприклад, проблематично визначити, чи відбулося збагачення звукової палітри хорів внаслідок застосування академічних методик та практик, чи навпаки, їхній сумнівний вплив викликав збідніння традиційної системи мелодійно-звукових ідеалів українського народу.

Одним з основних проблемних питань залишається відсутність досі чіткої задокументованої методики постановки чи «розспівування» народного голосу. Методики, які використовуються, досить різноманітні та багатовекторні, загалом мають індивідуальний характер. Характеризуючи стан наукових розробок, О. Скопцова зазначає: «Різномасштабна проблематика музичного фольклору постійно перебуває в межах інтересів наукової фольклористики, проблема народнопісенного виконавства у сукупності питань щодо специфіки звукоутворення і звуковедення, мовних діалектів, тембральних особливостей, принципів імпровізаційності тощо – потребує комплексного ґрунтовного вивчення» [11, с. 59–65]. Проблематикою народнопісенного виконавства займалися Є. В. Бакликова, Л. Г. Горлова, П. П. Дука, Р. Р. Засядателева, Н. Р. Кондратенко, Ю. Б. Лаврова, П. Г. Павлюченко, О. В. Півницька та О. М. Скопцова, С. В. Щербініна, Н. П. Цюпа.

На теперішній час є методико-теоретичні роботи з постановки народного голосу, що не містять чіткої структури та розуміння сутності народнопісенного виконавства й мають лише загальні рекомендації. Аналізуючи останні публікації з вищезазначеної теми, робимо узагальнення основних характеристик із запропонованих методів постановки народного голосу:

- природність звучання;
- яскравий, «близький» звук;
- рівність голосу;
- тембральна своєрідність;
- чітка артикуляція, дикція, при якій вимова відтворює особливості певного діалекту, розмовного стилю;
- мікстове звучання голосу;
- підзв'язковий тиск повітряного стовпа;
- установа надставної труби, рупору;
- мовний діалект;
- природне формування голосних (за О. М. Скопцовою).

З вокальної методики (рекомендацій) Н. П. Цюпа, П. Г. Павлюченко:

- засвоєння специфіки правильного дихання;
- формування вокально-виконавських умінь і навичок;
- вміння співати на опорі;
- загальний розвиток умінь, пов'язаних з голосовим апаратом (голос, регістри, діапазон, тембр);
- психологічна готовність до концертної діяльності;

З вокальної методики (рекомендацій) Т. В. Шнуренко:

- фізичний розвиток голосових даних виконавця на основі тренування дихальних органів;
- осмислення законів акустики, освоєння та практичне закріплення правильної співочої установки;
- вдосконалення найголовніших вокальних навичок і засвоєння техніки відкритого звукоутворення;

В роботі над постановкою народного голосу (народно-сценічна, народно-академічна манера) використовуються, на думку багатьох критиків, відомі та загальноприйняті (академічні) методики. Саме тому значна частина висококваліфікованих педагогів з постановки народного голосу, які мають власні дієві методики та розуміють сутність етнонаціонального мелосу не друкують підручники з даного теоретичного питання, боячись нищівної критики через «запозичення» західноєвропейських вокально-теоретичних напрацювань з академічного вокалу та «неправомірного» їх використання в народній манері виконання. Питання залишається дискусійним і потребує нового теоретичного осмислення та деталізованого аналізу. На нашу думку, в постановці народного голосу стосовно теорії та методичних прийомів, які використовуються на заняттях, слід вживати термін «загальновокальні методи», якими користуються викладачі з різних вокальних манер співу, а термін «народно-академічна манера» поступово замінити, наприклад, на «народно-сценічна манера» (професійно поставлений народний голос). Це дасть змогу певним чином відійти від неправильних тлумачень стосовно професійного народного виконавства та вигаданої залежності від академічних методик. Автентична манера (репродуктивний спів як відтворення первинного виконавства) теж набула всіх ознак професійного мистецтва, а тому потребує постановки голосу з урахуванням регіональних особливостей та максимальної наближеності до «первинного ідеалу». Так, П. П. Дука зазначає: «Поставлений голос відзначається звучністю, підвищеною гучністю, широтою звуковисотного діапазону, тембровим багатством, чіткістю вимовляння слів, низькою стомлюваністю. Методика постановки голосу для різних видів співу й мови не однакова, хоча й спирається на загальні принципи використання дихання, резонаторів, артикуляційних органів» [6, с. 147–149].

Основна увага в постановці народного голосу приділяється загальноприйнятим вокальним методикам-рекомендаціям на кшталт: «Джерелом виконавської манери є побутова розмовна мова», «Студенту необхідно мати високий рівень вокальної культури», «Відпо-

відно до кожного народнопісенного жанру потрібен свій режим співочої фонації», «Співати точно як народ – по строю й за характером інтонування, копіюючи зразок народного виконання в його діалектному варіанті», «Викладач повинен своїм особистим прикладом демонструвати любов до народного співу» і т. д. Відповідно до аналізу публікацій стосовно методики постановки народного голосу зазначимо, що вони мають лише загальні рекомендації, а не чітку, зрозумілу теоретико-методологічну структуру, дослідження фізіологічних механізмів звукоутворення, роботу голосових зв'язок при народному звукоутворенні, чітке бачення вокальної механіки, тому велике значення буде мати розробка методологій з народного вокалу.

Враховуючи процеси трансформації традиційної фольклорної творчості, коли розірвано ланцюг природної спадковості традиційного досвіду, пропонуємо апробований варіант адаптування фольклору. На нашу думку, збереження та подальший розвиток народної традиційності можливий на базі навчальних закладів, фольклорних колективів з повним «вокально-естетичним циклом» (визначення проф. В. А. Личковаха), який включає в себе:

- пошук та фіксація зразків фольклору або використання раніше зібраного пісенного матеріалу;
- вивчення та обробка матеріалу з урахуванням специфіки даного зразка як для фольклорно-відтворювального колективу, так і для народного хору;
- опанування народної манери співу та її специфіки;
- наявність теоретично-методичної літератури;
- оволодіння теоретичними вокальними та хоровими компетентностями;
- постановка обрядів, дійств, вивчення пісень;
- практичну репрезентаційну та концертно-творчу діяльність.

Таким чином, українське народнопісенне виконавство потребує не тільки подальшого ґрунтовного наукового осмислення, а й нових теоретико-методичних розробок постановки народного голосу, народно-сценічного хорового мистецтва із залученням фахівців-професіоналів всіх рівнів.

Значний спектр проблем, накопичений за багато років у народно-пісенному виконавстві, неможливо вирішити одночасно. У зв'язку зі зміною «векторів спрямованості» руху фольклорних традицій (тепер з міста в село), поступово втратою етнопонаціонального та регіонального пісенного фольклору, його «підміну» на псевдофольклор, масовий спів майбутнє вбачаємо за ще більшою професіоналізацією народнопісенного виконавства в цілому.

Осередками збереження традицій народнопісенного фольклору повинні стати професійні навчальні мистецькі заклади, Будинки культури з повним вокально-естетичним циклом з вокально-хорових студій, філармонійні центри міст і селищ з відповідними умовами для творчості фольклорно-сценічних гуртів, ансамблів, народних аматорських, самодіяльних фольклорних колективів.

Література

1. Антонюк В. Г. Українська вокальна школа: етнокультурологічний аспект. Київ: Українська ідея, 2001. 144 с.
2. Бенч-Шокало О. Г. Український хоровий спів. Київ: Український світ, 2002. 231 с.
3. Бенч-Шокало О. Г. Професійний народний хоровий спів. *Київське музикознавство*. Київ: НМАУ, КДВМУ, 2009. Вип. 30. С. 45–49.
4. Бенч-Шокало О. Г. Автентичний гуртовий спів. *Фольклорно-репродуктивний гуртовий спів. Український хоровий спів: актуалізація звичаєвої традиції*: навч. посіб. Київ, 2002. С. 91–230.
5. Грица С. Й. Фольклор і сучасність: Проблеми репрезентації фольклору на святі народної творчості. *Трансмісія фольклорної традиції: Етномузикологічні розвідки*. Київ–Тернопіль, 2002. С. 205–217.
6. Дука П. П. Постановка голосу: техніка мови та фізіологія співу. *Нова педагогічна думка*. 2014. № 1. С. 147–149.
7. Павленко І. Вокальні ансамблі сучасного побутування (жанрові особливості). *Народознавчі зошити*. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2013. № 4 (112). С. 722–726. URL: <http://nz.ethnology.lviv.ua/pronz/>.
8. Синиця О., Синиця І. Хорове аранжування для українського народного хору: навч.-метод. посіб. для училищ культури. Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2012. 84 с.
9. Скопцова О. М. Становлення та особливості розвитку народного хорового виконавства в Україні (кінець XIX–XX століття): дис. ... канд. мистецтв: 17.00.01 / наук. кер. О. О. Рубаха, офіц. опон. Н. Б. Брояко; Київ. ун-т культури та мистецтв. Київ, 2005. 198 с.
10. Скопцова О., Рубаха О. Народно-хорове виконавство в контексті сучасної української культури. *Вісник КНУКіМ*: зб. наук. пр. Серія «Мистецтвознавство». Київ: КНУКіМ, 2003. Вип. 8. С. 102–109.
11. Скопцова О. Науково-педагогічне осмислення українського народного пісенного виконавства. *Педагогічні науки*: зб. наук. пр. Полтава, 2016. Вип. 66–67. С. 59–65.
12. Яковлев О. В. Фестивальний рух як чинник інтеграції та збереження національного культурного ландшафту. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*: наук. журнал. Київ: Міленіум, 2018. № 4. С. 56–59.

References

1. Antonyuk, V. H. (2001) *Ukrayins'ka vokal'na shkola: etnokulturolohichnyy aspekt: [monohrafiya]* / Valentyna Heniyivna Antonyuk. K.: Ukrayins'ka ideya. 144 s. [in Ukrainian]
2. Bench-Shokalo, O. H. (2002). *Ukrayins'kyy khorovyy spiv // K.: Ukrayins'kyy svit.* [in Ukrainian]
3. Bench-Shokalo, O. H. (2009). *Profesiyunnyy narodnyy khorovyy spiv. / Kyivs'ke muzykoznavstvo. K.: NMAU, KDVMU, Vyp. 30.* [in Ukrainian].
4. Bench-Shokalo, O. H. (2002). *Avtentychnyy hurtovyy spiv.Fol'klomoreproduktyvnyy hurtovyy spiv / Ukrayins'kyy khorovyy spiv: Aktualizatsiya zvychayevoi tradytsiyi: navch. posib. K.* [in Ukrainian]
5. Hrytsa, S. Y. (2002) *Fol'klor i suchasnist': Problemy reprezentatsiyi fol'kloru na svyati narodnoyi tvorchosti / Transmissiya fol'klornoyi tradytsiyi: Etnomuzykolohichni rozvidky. Kyiv-Ternopil.* [in Ukrainian]
6. Duka, P. P. (2014) *Postanovka holosu: tekhnika movy ta fiziolojiya spivu. Nova pedahohichna dumka. 2014. № 1.* [in Ukrainian]
7. Pavlenko, I. (2013) *Vokal'ni ansambli suchasnoho pobutuvannya (zhanrovi osoblyvosti) [Elektronnyy resurs] / Narodoznavchi zoshyty. № 4 (112). L'viv.: Instytut narodoznavstva NAN Ukrayiny. Rezhym dostupu: <http://nz.ethnology.lviv.ua/pronz/>.* [in Ukrainian].
8. Synytsya, O., Synytsya I. (2012) *Khorove aranzhuvannya dlya ukrayins'koho narodnoho khoru: Navchal'no-metodychnyy posibnyk dlya uchyl'nyshch kul'tury / Nizhyn: PP Lysenko M.M.* [in Ukrainian].
9. Skoptsova, O. M. *Stanovlennya ta osoblyvosti rozvytku narodnoho khorovoho vykonavstva v Ukrayini/kinets' KHIKH–KHKHstolittya: Dys... kand. mystetstv.: 17.00.01 / Nauk. ker. O. O. Rubakha, ofits.opon. N. B. Broyako; Kyiv. un-t kul'tury ta mystetstv. K.* [in Ukrainian]
10. Skoptsova, O., Rubakha, O. (2003) *Narodno-khorove vykonavstvo v konteksti suchasnoyi ukrayins'koyi kul'tury // Visnyk KNUKiM: Zbirnyk naukovykh prats'. Seriya: Mystetstvoznavstvo. Vyp. 8. K.: KNUKiM, 2003. S. 102–109.* [in Ukrainian]
11. Skoptsova, O. (2016) *Naukovopedahohichne osmyslennya ukrayins'koho narodnoho pisennoho vykonavstva / Pedahohichni nauky: zbirnyk naukovykh prats'. Poltava, 2016. vypusk 66–67.* [in Ukrainian]
12. Yakovlev O. V. (2018) *Festyval'nyy rukh yak chynnyk intehratsiyi ta zberezheniya natsional'noho kul'turnoho landshaftu / Visnyk Natsional'noyi akademiyi kerivnykh kadriv kul'tury i mystetstv: nauk. zhurnal. K.: Milenium, 2018. № 4.* [in Ukrainian]

Synytsya R. I.

higher category teacher of vocal, conducting, arrangement of cycle commission of «Folk choir» of Municipal Establishment «Nizhyn Maria Zankovetska Applied College of Culture and Arts» Chernihiv Regional Council

Modern issues of traditional song performance: ethnocultural aspect

The article reveals the problems of modern traditional Ukrainian folk song performance in ethno-national and regional dimensions. The range of problematic situations that led to a significant leveling of Ukrainian national traditions is highlighted. The importance of professional cultural centers of Ukraine for further preservation and popularization of folk music heritage is proved. In the context of the topic, the essence and significance of the concept of «musical-aesthetic cycle» as one of the variable systems of folk art of Ukraine in the future are characterized. The works of musicologists and folklorists on the influence of European academic art on the choral culture of Ukraine, enrichment of the sound palette of folk choirs due to the use of academic methods and practices, their influence from the standpoint of positive and negative on the preservation and enrichment of the traditional system of melodic and folk ideals of Ukrainian people are characterized. Through the prism of educational and concert-performing activities in the field of folk song performance the leading problems of professional cultural institutions and music educational institutions of I–II level of accreditation are analyzed, their differentiation, diversity of performance practices, regional manners of performance are determined. Educational and creative work of cultural institutions of the I–II level of accreditation in the field of folk song performance of professional music educational institutions is investigated. The components of vectors of folk song performance in amateur art are presented. In the context of intracultural issues, the transmission processes of folk song art at the present stage are covered. Priority directions for preservation and popularization of regional folklore traditions with preservation of stage variants of folklore representation are analyzed: creative reports, festivals, contents, fairs, national festivities, various concerts. Both generally accepted vocal methods-recommendations and specific ones are singled out as defining in inhaling folk voice.

Key words: folk song performance, folk style of singing, regionics, regional folk traditions, professional cultural centers